
TUDOMÁNY ÉS IRODALOM.

(—) Krúdy Gyula: Pest 1915-ben. A fővárosi sajtó kritikussai nagy érdeklődéssel foglalkoznak Krúdy Gyula legújabb könyvével. Legutóbb Bálint Lajos, a nagy tudású esztétikus, a következőket írja Krúdy Gyula könyvéről a „Világ” hasábjain:

A háború irodalmi hatása elsősorban műfajok életre keltésében van — az ugynevezett intím íráslajták föltámadása ez, a csak az íróért magáért, vagy legfeljebb egy-két más ember kedvéért papírvetett írásoké. S e föltámadásban elsősorban a levélírás régmúlt divatja kapott új jelentőséget. Sohasem írtak olyan szaporán leveleket és sohasem olvasták olyan mohó érdeklődéssel őket, mint azóta, hogy a háborús viszonyok kényszerítő ereje az informálás nagyobb és békeidőn teljes faktorát a sajtót, bizonyos dolgot elhallgatásra kényszerítette. Ez a korlátozás volt első indítója, hogy a levélnek mint emberek egymással való érintkezésének új jelentősége támadt. S ettől a gyakorlati kiemelkedéstől már csak egy lépés választ el addig, hogy a levél, mint irodalmi forma is, új virágzásban kapjon új formát és új szépséget. Itt aztán már egészen mellékes, hogy valóban küldött levelekről van-e szó, fontos csupán az, hogy bizonyos dolgok elmondásának legharmónikusabb formáját az íróművész a levél formában látja. S ugy érzen, hogy ennek az újrakelt műfajnak adja szépséges és értékes darabjait Krúdy Gyula új könyve. Szükségtelennek is tartja, hogy külső dolgokkal hangsúlyozza azt az episztola formát és mégis régi levélírók legfőbb erényével, graciózus könnyedségével örökíti meg a mai Pest hangulatait. Egészen intím diskurzusok meghitt melegsége van benne, kompozícióban azonban az a biztosság és választékos izlés, amit csak írottaknak és nem élőszóval mondottaknak lehet jellegzetes tulajdonsága. Most ez az igazi és művészi levél, olyan közvetlen, mint egy beszélgetés és olyan teljes,

mint egy irodalmi remekmű. Krúdy írói értékeinek egyik nobilis bizonyossága, hogy ez a forma olyan közel áll hozzá s e kis kötetben még ott is finom, intímus leveleket értünk, ahol tulajdonképpen újságcikkekről van szó. Kedves hangulatok, amelyek ott érzik frissen és illatosan az idő, amelyben megfogantak. Az idő, a viszonyok, a vergődéssel teli viharok olyan csábítók, hogy az író krónikásnak csapjon fel és megtörtént dolgok megváltozhatatlan merevségében keressen emberi dokumentumokat — s a ma legtöbb krónikája — bármily előkelő író kezétől származzék is — inkább a lázas események műve, mint az íróé. Krúdy könyvében megfordítva áll a dolog: egy város, — nekünk: a város — dokumentumait keresi, de nem erős és monumentális hatású külső dolgokban, hanem apró szeszélyekben, divatdolgokban, erkölcsökben — a hangulatokban, melyek e nagy felülés kapcsán kiváltódtak belőlünk. Egy-egy darabja, mint a meggyászolt Zuboly nekrológja, fájdalmas szomorúsággal tele, másokban pedig bájjal és derüvel érezteti meg velünk, hogy az emberből, a legkomplikáltabb és legraffináltabb nagyvárosi lényből milyen ősi és ősztönös erővel tör ki e minden megváltozásában az erendendő naivitás, a gyermeki, infantilis együgyűség. Az előkelő és biztos szemű néző szerepét vállalta ebben a kis könyvben Krúdy, s ezt a szerepet kitünően tölti be — s mindenekelőtt szimpatikussá teszi az írásait a gyűjtő melegséggel és szívvel teli gesztusa — minden soron át, — mely szeretettel nézi és simogatja végig mind az eseményeket, embereket és dolgokat. Krúdy gráciával és izléssel gazdag könyvcskéje Dick könyvtárusnál jelent meg s három korona az ára.
